

та громадянина в конституціях більшості розвинених країн, у вітчизняній науковій доктрині відсутні адекватні теоретико-методологічні напрацювання щодо визначення понять «право на інформацію» та «інформаційні права», адже здебільшого вони ототожнюються з правом на інформацію як права кожного вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір [2].

Крім співвідношення цих понять, малодослідженим залишається «право на доступ до інформацію».

Аналіз ряду інших статей Основного закону України дозволяє висновувати, що до інформаційних прав і свобод людини та громадянина належать такі:

1. «Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинам чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо» (ст. 31);
2. «Кожний громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею. Кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації» (ст. 32);
3. «Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність» (ст. 35).

Дані права і свободи є несистематизованими, а тому актуальним науковим завданням є необхідність розроблення теоретико-методологічних та філософських засад класифікації даних прав і свобод.

Беручи до уваги зазначене вище, вважаємо за необхідне зробити такі висновки.

1. Інформатизація та становлення інформаційного суспільства в Україні сприяли появу та розвитку інформаційних прав і свобод людини та громадянина, а також трансформації ряду політичних, економічних, громадянських та інших прав і свобод.
2. Спостерігається перманентна поява нових інформаційних прав і свобод, що обумовлено динамічністю розвитку інформаційно-телекомунікаційних технологій та засобів зв'язку.
3. Інформаційні права і свободи є невичерпними та плюралістичними.

#### **Список використаних джерел**

1. Глухарева Л. И. Права человека в современном мире (социально-философские основы и государственно-правовое регулирование). – М. :Юристъ, 2003. – 304 с.
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 14.

**Мінченко О.В. - доцент кафедри теорії  
держави та права НАВС, к.ю.н., доцент**

#### **СТАН РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМАТИКИ СПІВВІДНОШЕННЯ МОВИ ТА ПРАВА**

Сфери, в яких мова і право тісно переплетені, являються значимими в державних, соціальних, особистих відношеннях і потребують спеціального вивчення, вироблення особливої методології, що враховуватиме взаємовплив мовних, юридико-лінгвістичних і власне правових процесів і явищ.

Поява нового напрямку в науці – явище не випадкове. Його спричиняють, як і кожне явище, чинники зовнішні (позамовні, позалінгвістичні) і внутрішні (суто мовні, суто лінгвістичні), об'єктивні й суб'єктивні.

Вперше в Україні серйозно про юридичну лінгвістику заговорили після появи в 2003 році навчального посібника Ю.Ф. Прадіда «Вступ до юридичної лінгвістики». Заслугою автора є не лише введення терміна "юридична лінгвістика" в науково-педагогічний обіг. Ю.Ф. Прадід дає чітке визначення предмета, завдань, методології нової дисципліни, розглядає її місце в системі право- та мовознавчих наук. Автор пропонує свою схему класифікації юридичних наук (за критерієм "предмет досліджень"): історико-теоретичні, галузеві, міжгалузеві, прикладні, міжнародно-правові науки. Як дисципліна, що виникла на стику "юридичного" і "неюридичного", юридична лінгвістика справедливо потрапляє до розряду прикладних наук.

Після цього з'являються інші дослідження таких вчених-юристів і вчених-лінгвістів, як: В.П. Белянін, С.П. Кравченко, А.С. Токарська, які свідчать, що розв'язання низки актуальних проблем сучасної правознавчої науки неможливе без аналізу лінгвістичної структури фахових знань.

Слід відзначити, що помітну роль у становленні вітчизняної юридичної лінгвістики відіграли праці таких учених-юристів й учених-лінгвістів, як М. Антонович, Н. Артикуца, Д. Баранник, І. Биля, Л. Дадерко, Т. Демченко, С. Зархіна, С. Кравченко, О. Копиленко, М. Коржанський, Т. Литвин (Будко), М. Мацкевич, О. Підпригора, В. Риндюк, З. Тростюк, І. Філіпчук, Є. Харитонов, А. Хворостянкіна, Л. Чулінда, О. Юрчук та ін., які побачили світ у кінці ХХ – на початку ХХІ ст. на сторінках юридичних і філологічних видань.

В Російській Федерації термін "юрислінгвістика" був вперше введений науковим колективом "Лабораторія юрислінгвістики і розвитку мови" Алтайського державного університету і регіональною асоціацією лінгвістів-експертів і викладачів в 1999 році на чолі з М.Д. Голєвим.

Вагомий внесок у розроблення теоретичних і практичних проблем юридичної лінгвістики зробили російські вчені О. Александров, В. Баранов, Н. Власенко, О. Галяшина, М. Горбаневський, Т. Губасєва, Н. Івакіна, Н. Калініна, Д. Керімов, Т. Кухарук, Н. Хабібуліна, А. Черданцев та ін.

Дехто з дослідників вважають, що юридична лінгвістика як відносно самостійна структура виокремлюється швидше лінгвістами. Не будемо заперечувати, дійсно, перші вагомі дослідження з юридичної лінгвістики і в Україні, і в Росії були здійснені саме лінгвістами, однак, слід зауважити, що в останні роки юристи приділяють достатньо уваги самій проблематиці взаємозв'язку мови та юриспруденції у контексті формалізації права, правової комунікації, правової культури. Наразі вже відомо, що першим юристом, який став систематично досліджувати мову права, був наш співвітчизник, харківський, а потім одеський цивіліст і теоретик права Василь Данилович Катков. У своїй ранній праці "Наука і філософія права" (1901р.) автор використовує методи мовознавства до інтерпретації філософсько-правових проблем.

Принагідно зауважимо, що в радянський час дослідженням проблем юридичної лінгвістики не приділялося достатньої уваги. Однак, слід сказати, що саме тоді юридична лінгвістика почала формуватися як самостійний напрям наукових досліджень завдяки працям відомих радянських учених-правознавців А. Піголкіна ("Язык закона"), Є. Подголіна, В. Савицького ("Законодательная техника"), О. Ушакова, який ще в 60-их роках ХХ століття поставив питання про формування особливого напрямку в юридичній науці - законодавчої стилістики ("Очерки советской законодательной лингвистики") та ін.

Юрислінгвістика покликана вирішувати найрізноманітніші проблеми лінгвоправового простору, як, наприклад, лінгвістична експертиза юридичних документів, створення рекомендацій по розробці текстів законів та інших нормативно-правових актів, теоретичні та практичні дослідження в області юридичного перекладу, криміналістичні дослідження у визначенні мовної стратегії, процес інтерпретації тексту закону та інші.

Варто зазначити, що вперше термін "правова лінгвістика" використав німецький дослідник Адальберт Подлех у 1976 році у Мюнхені. Під правовою лінгвістикою він розумів сукупність усіх методів і результатів досліджень, які стосуються питань зв'язку мови і правових норм. Перша Міжнародна конференція з юридичної лінгвістики була проведена також в Німеччині в м. Бонн в 1993 році, в тому ж році був створений міжнародний союз юрислінгвістів і вийшов перший науковий журнал «Мова і право». Це стало свідченням офіційного визнання у світі наукового

статусу юридичної лінгвістики. У ФРН у декількох університетах створені центри досліджень юридичної лінгвістики у (м.Кельн, м.Мюнхен, м. Халле-Віттенберг, Дрезден). Відомі Гейдельберзька робоча група ( на чолі з Фрідріхом Мюллером), Берлінська робоча група "Мова права" ( Дітріх Буссе). Також юридико-лінгвістичні дослідження здійснюються сьогодні у Польщі (м. Познань, м. Варшава ), у Австрії (Віденьський університет) і в багатьох інших.

Таким чином, дослідження проблематики співвідношень мови та права залишаються актуальними і потребують подальшого опрацювання.

**Николук Л.С. Курсант 1 курсу  
ННІФПСМ НАВС ;  
Науковий керівник - Заяць Н.В., в.о.  
професора кафедри теорії держави та  
права НАВС, д.ю.н., доцент**

## **ХАРАКТЕРИСТИКА АНТИДЕМОКРАТИЧНИХ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ**

Деякі дослідники дотримуються думки, що «державний режим» це занадто широке поняття для даного явища і вважають за краще використовувати дещо інше – «державно-правовий режим». На відміну від понять форми правління і форми державного устрою, які відносяться до організаційної сторони форми держави, термін «державний режим» характеризує її функціональну сторону - форми і методи здійснення державної (а не інший) влади.

Державно-правовий режим - це поняття, що позначає систему прийомів, методів, форм, способів здійснення державної і політичної влади в суспільстві. Це функціональна характеристика влади. Характер державно-політичного режиму ніколи прямо не вказується в конституціях держав (не вважаючи поширених вказівок на демократичний характер держави), однак майже завжди самим безпосереднім чином відбивається на їх утриманні. [1, ст.30]

Основою для класифікації державно-правових (політичних) режимів, тобто способів та методів здійснення державної влади, є:

- ступінь розвиненості політичної демократії;
- реальний політико-правовий статус особи.

З урахуванням цих критеріїв сучасні державно-правові (політичні) режими поділяються на демократичні та антидемократичні.

Метою даної роботи стало розкриття поняття в широкому аспекті антидемократичного політичного режиму, його визначення, види, особливості. Для того, щоб забезпечити світ від негативних наслідків.

Антидемократичний режим – це режим, коли державна влада здійснюється шляхом обмеження або порушення основних прав людини, коли заборонена легальна діяльність опозиційних політичних партій і громадських об'єднань.

Для нього характерні такі ознаки:

- не реалізується (частіше всього юридично не закріплений) принцип "поділу влад";
- звужується або припиняється вплив громадян та їх об'єднань на управління державою;
- відсутня або стає формальною виборність;
- забороняється діяльність опозиційних партій та організацій;
- застосовуються політичні репресії.

Такий режим може бути авторитарним і тоталітарним, вождизм, військово-диктаторський, комунізм, фашистський, расистський та ін. [3, ст. 94]

Тоталітарний режим – крайня форма антидемократичного режиму, такий спосіб організації державної влади, при якому здійснюється повний (тотальний) контроль державою над всіма сферами життя суспільства та особистості.

Він характеризується:

- повним пануванням держави над особистістю та суспільством;
- одержавленням усіх легальних об'єднань та організацій;